

OKUL MÜDÜRLERİNİN YÖNETİM STİLLERİNİN YÖNETİM KURAMLARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Durdağı AKAN¹ Şenol SEZER²

9. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi, 8-10 Mayıs 2014 Siirt

Bildiri No: 32

Giriş

Eğitim yönetimi alanında geliştirilen örgüt ve yönetim teorileri ve bilimsel araştırmalar, modern okulların kuruluşu ile başlar (Hoy ve Miskel, 2010, 2). Eğitim yönetimi alanında üretilen kuramsal bilginin, okul müdürlerinin yönetsel eylem ve kararlarına katkı sağlaması beklenmektedir (Bursalıoğlu, 2005, 7). Bu açıdan bakıldığında yöneticilerin başarısı, belirli ve temel yönetim kuramlarına dayalı olarak ortaya çıkan yönetim felsefelerini benimsemeleri ve uygun yönetsel davranış stillerini sergilemelerine bağlıdır (Mullins, 2006, 56). Balcı (2003), eğitim yönetimi alanında geliştirilen kuramları, “Bilim insanlarının üst düzey araştırma ve çalışmalarına bağlı olarak oluşturdukları sistemli bilgiler topluluğu ve sosyal gerçekliğin, test edilebilir açıklama ve kestirimleri” olarak ele almak gerektiğini belirtmektedir. Eğitim yönetimi alanına ilişkin teoriler, 21. yüzyıla gelinceye kadar okul yönetimi kapsamında geliştirilmiş veya okulların gereksinimlerini karşılamak amacıyla sanayi örgütlerinin yönetim modellerinden uyarlanmıştır (Bush, 2006). Bustamante (2009) eğitim yönetimini, kuram ve araştırma alanını, diğer bilim alanlarının ilkelerine bağlı olarak geliştiren yeni bir bilimsel alan olarak tanımlamaktadır. Ekonomik, sosyal ve siyasal alanlarda gelişmenin anahtarı güçlü bir eğitim sistemi ve nitelikli okullardır (Fullan, 1999, 1). Çevrelerindeki değişime en hızlı uyum sağlaması gereken örgütler olan okullar, aynı zamanda yeni bir toplumsal yaşam algısı oluşturmak için yeniliği ve yaratıcılığı özendirilen kurumlar olarak algılanmaktadır. Toplumsal gereksinimlerin karşılanması yanında, geleceğin bireylerini yetiştiren okullar, misyonlarını yerine getirebilmek için etkili bir şekilde yönetilmelidir.

Günümüz okullarının yöneticileri, okulların etkili bir şekilde yönetilmesini gerçekleştirmedi, eğitim yönetimi alanında geliştirilen kuramsal bilgiye her zamankinden daha fazla gereksinim duymaktadırlar (Cerit, 2008; Aydoğan, 2007). Rajimon (2009), bir örgütün yönetilme şeklini yöneticinin benimsediği yönetsel felsefe ve vizyonun belirlediğini ifade etmektedir. Spillane (2003), eğitim sisteminin oldukça karmaşık bir yapısal özellik gösterdiğini ve eğitim sisteminin en önemli sosyal örgütleri olan okulların yönetiminde, geleneksel yönetim uygulamalarının ötesinde bir yönetim yaklaşımına gereksinim duyulduğunu belirtmektedir. Günbayı (2011)’ya göre, eğitim yöneticilerinin örgütsel ortam ve yönetim olgusunu çok boyutlu olarak algılayabilmeleri, yeni gerçekleri görebilmeleri, örgüt ve yönetim sorunlarına farklı çözümler getirebilmeleri için yönetime farklı kuramların penceresinden bakmaları gerekmektedir. Okul müdürlerinin yönetim stillerinin kuramsal açıdan değerlendirilmesi amacını taşıyan bu araştırmada, aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır. 1-Okul müdürlerinin yönetim stilleri kuramsal açıdan nasıl değerlendirilebilir?

2-Okul müdürlerinin yönetim stillerine ilişkin öğretmen görüşleri; a)-Cinsiyet, b)-Meslek kıdemi, c)-Okul yöneticisiyle birlikte çalışma süresi, d)-Okul türü değişkenleri açısından farklılık göstermekte midir? 3-Öğretmenler okul müdürlerinde hangi yönetsel-kültürel özellikleri gözlemlemektedirler?

Yöntem

Araştırma, nicel araştırma desenlerinden tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini, 2012-2013 eğitim öğretim yılında Trabzon il merkezindeki okullarda görevli 3206 öğretmen, çalışma grubunu ise tabakalı örneklem alma yöntemiyle belirlenen 850 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından uzman görüşü alınarak geliştirilen ve geçerlik-güvenirlilik çalışmaları yapıldıktan sonra uygulanan Yönetim Stilleri Ölçeği aracılığı ile elde edilmiştir. Ölçeğin KMO Barlett örneklem uygululuğu, klasik yönetim alt boyutunda .75, neoklasik yönetim alt boyutunda .95 ve çağdaş yönetim alt boyutunda ise .96'dır. Ölçeğin Cronbah Alpha güvenirlilik katsayıları ise klasik yönetim alt boyutunda .79, neoklasik yönetim alt boyutunda .95 ve çağdaş yönetim alt boyutunda .94'tür. Verilerin analizinde SPSS istatistik paket programı kullanılmıştır. Araştırma grubunun yönetim stilleri ölçeğine verdikleri yanıtlar sayısallaştırılarak, frekans, yüzde, ortalama, standart sapma değerleri analiz edilmiştir. Değişkenlere ilişkin veriler arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığı, bağımsız t testi, tek yönlü varyans analizi (One Way ANOVA) yöntemlerinden yararlanılarak test edilmiştir. Ortaya çıkan farklılığın hangi değişkenlerden kaynaklandığını belirlemede Tukey-HSD çoklu karşılaştırma testinden yararlanılmıştır. Okul müdürlerinin yönetim stillerinin klasik kurama dayalı olma düzeyine ilişkin öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması=3.11'dir. Araştırmaya katılan öğretmenler, okul müdürlerinin klasik yönetim kuramına dayalı yönetim stilleri sergilediklerine "kısmen katılıyorum" şeklinde görüş belirtmektedirler. Okul müdürlerinin neoklasik kurama dayalı yönetim stilleri sergileme düzeyine ilişkin öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması =3.49 iken, çağdaş yönetim kuramına dayalı yönetim stilleri sergileme düzeyine ilişkin öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması =3.56'dır. Araştırmaya katılan öğretmenler, okul müdürlerinin neoklasik ve çağdaş yönetim kuramlarına dayalı yönetim stilleri sergilediklerine "katılıyorum" şeklinde görüş belirtmektedirler. Okul müdürlerinin benimsedikleri yönetsel paradigmaları okul yönetimine uygulama düzeylerine ilişkin öğretmen görüşleri cinsiyet, meslek kıdemi ve yöneticilerle birlikte çalışma süresi değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Okul türü değişkeni açısından p.05 düzeyinde, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar görülmektedir. Araştırmaya katılan kadın öğretmenlerin % 23.3'ü okul yöneticilerini babacan-anlayışlı, % 15.4'ü yeterli-yardımsever,% 15.2'si demokratik-katılımcı, % 11.8'i donanımlı-lider yönetici olarak tanımlarken; % 14.3'ü otoriter-kuralcı, % 8.3'ü yetersiz-mevzuatçı, % 7.7'si etkisiz-günü kurtarıcı, % 3.9'u ise karizmatik-buyurgan olarak tanımlamaktadırlar. Erkek öğretmenlerin % 18.2'si okul müdürlerini babacan-anlayışlı, % 16.5'i, yeterli-yardımsever, % 15.9'u donanımlı-lider yönetici, % 15.7'si demokratik-katılımcı olarak tanımlarken; % 13.4'ü otoriter-kuralcı, % 7.9'u, yetersiz-mevzuatçı, % 7.1'i, etkisiz-günü kurtarıcı, % 5.4'ü ise karizmatik-buyurgan olarak tanımlamaktadırlar.

Anahtar Sözcükler: Kuram, Okul Yönetimi, Yönetim Stilleri,

(1) Şenol SEZER. Dr. MEB. Sürmene Ticaret Meslek Lisesi.

E Mail: senolsezer.28@gmail.com

(2) Durdağı AKAN Yrd. Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi. E

Mail: durdagiakan@atauni.edu.tr

Kaynakça

Aydoğan, İ. (2007). Değişim Süreci ve Okul Personeli. *Girne American University Journal of Social and Applied Science*, 3(5), 13-24.

Balcı, A. (2003). Eğitim Örgütlerine Yeni Bakış Açısı: Kuram-Araştırma İlişkisi II. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 9 (33), 26-61.

Bursalıoğlu, Z. (2005). *Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama*. (8. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Bush, T. (2006). *Theories of Educational Management*. <http://cnx.org/content/m13867/1.1/> 3 Mart 2013 tarihinde erişildi.

Bustamante, R. (2009). *The "Culture Audit": A Leadership Tool for Assessment and Strategic Planning in Diverse Schools and Colleges*. <http://cnx.org/content/m13691/1.3/> 13 Mart 2013 tarihinde erişildi.

Büyüköztürk, Ş. (2005). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. (Beşinci Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Cerit, Y. (2008). Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Müdür Kavramı ile İlgili Metaforlara İlişkin Görüşleri. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 33(147), 3-13.

Fullan, M. (1999). *Change Forces: The Sequel*. (First Edition). Routledge Falmer, Taylor & Francis Group, New York, USA.

Günbayı, İ. (2011). Principals' Perceptions on School Management: A Case Study with Metaphorical Analysis. *International Journal of Educational Sciences*, 3(2), 541-561.

Hoy, W. K., Miskel, C. K. (2010). *Eğitim Yönetimi, Teori, Araştırma ve Uygulama*. Yedinci Baskıdan Çeviri. (Çev. Ed. Selahattin Turan). Ankara: Nobel Yayınları. (Eserin orijinali 1998'de yayımlandı).

Mullins, L. J. (2006). *Essentials of Organisational Behaviour*. (First Edition). Pearson Educated Ltd. England.

Rajimon, J. (2009). Towards a New Paradigm in Education Management. *Vision of the Future*, 12(2), 1-17.

Spillane, J. P. (2003). Educational Leadership. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 25(4), 343-346